טו: היה קורא פרק שני ברכות

דילמא ר' יהודה וחסורי מחסרא וכו'. תימה למין זה כשוס מקום דקאמר חסורי מחסרא ולאוקמי אליבא דמר מגא ועוד לוקמיה כר' יוסי וכלא חסורי מחסרא. וי"ל משום דלקמן פסקינן כר' יהודה[א] לכך ניחא לאוקמיה אליבא דר' יהודה:

אבל בשאר מצות יצא. וא"ת הא לעיל אמר דשאר מצות ילפינן מק"ש כגון תרומה ומגילה וברכת המזון. וי"ל דרב יוסף פליג אסוגיא דלעיל: **בין** הדבקים. רב[ב] אלפס מוסיף כגון ומרה אף דאם לא יתן ריוח אז נראה כמו ומרף וכן מוסיף ולאיתם אותו וזכרתם את ועשיתם את שנריך ליתן ריוח בין מ"ש שבסוף מיבה לאל"ף שבתחלת מיבה אחרי' וכן [א] נריך להתיז זי"ן של מזכרו אלא ישמע ש"ין למען שיהיה לנו שכר מצות ואין לנו לעשו' על מנת לקבל פרס: מהלים

דילמא רבי יהודה היא ולכתחלה הוא דלא הא דיעבד שפיר דמי לא ס"ד דקתני חרש דומיא דשוטה וקטן מה שוטה וקטן דיעבד נמי לא אף חרש דיעבד נמי לא ודילמא הא כדאיתא והא כדאיתא ומי מצית לאוקמה כרבי יהודה והא מדקתני סיפא רבי יהודה מכשיר בקטן מכלל דרישא לאו רבי יהודה היא ודילמא כולה ר' יהודה היא ותרי גווני קטן וחסורי מחסרא והכי קתני הכל כשרין לקרות את המגילה חוץ מחש"ו בד"א בקטן שלא הגיע לחנוך אבל קטן שהגיע לחנוך אפילו לכתחלה כשר דברי רבי יהודה שרבי יהודה מכשיר בקטן במאי אוקימתא כר"י ודיעבד אין לכתחלה לא אלא הא דתני ר"י בריה דר' שמעון בן פזי חרש המדבר ואינו שומע תורם לכתחלה מני לא ר' יהודה ולא ר' יוסי אי ר' יהודה דיעבד אין לכתחלה לא אי ר' יוסי דיעבד נמי לא אלא מאי ר' יהודה ואפילו לכתחלה נמי אלא הא דתניא [ג]לא יברך אדם ברכת המזון בלבו ואם בירך יצא מני לא ר' יהודה ולא ר' יוסי אי רבי יהודה הא אמר אפי' לכתחלה נמי ואי ר' יוסי הא אמר אפי' דיעבד נמי לא לעולם ר' יהודה היא ואפילו לכתחלה נמי ולא קשיא הא דידיה הא דרביה דתניא א"ר יהודה משום ר' אלעזר בן עזריה הקורא את שמע צריך שישמיע לאזנו שנאמר שמע ישראל אמר לו ר' מאיר הרי הוא אומר אשר אנכי מצוך היום על לבבך אחר כונת הלב הן הן הדברים השתא דאתית להכי אפי' תימא ר' יהודה כרביה ס"ל ולא קשיא הא ר' יהודה הא רבי מאיר א"ר חסדא אמר רב שילא [א]הלכה כרבי יהודה שאמר משום רבי אלעזר בן עזריה והלכה כרבי יהודה וצריכא דאי אשמעינן הלכה כר' יהודה הוה אמינא אפילו לכתחלה קמ"ל הלכה כר' יהודה שאמר משום ר' אלעזר בן עזריה ואי אשמעינן הלכה כרבי יהודה שאמר משום ר' אלעזר בן עזריה הוה אמינא [ב]צריך ואין לו תקנה קמ"ל הלכה כרבי יהודה אמר רב יוסף מחלוקת בק"ש אבל בשאר מצות דברי הכל לא יצא דכתיב [1]והסכת ושמע ישראל מיתיבי לא יברך אדם ברכת המזון בלבו ואם בירך יצא אלא אי אתמר הכי אתמר אמר רב יוסף מחלוקת בק"ש דכתיב שמע ישראל [2]אבל בשאר מצות דברי הכל יצא והכתיב הסכת ושמע ישראל ההוא בדברי תורה כתיב: קרא ולא דקדק באותיותיה: א"ר טבי א"ר יאשיה הלכה כדברי שניהם להקל: וא"ר [3]טבי א"ר יאשיה מאי דכתיב [2]שלש הנה לא תשבענה שאול ועוצר רחם וכי מה ענין שאול אצל רחם אלא לומר לך מה רחם מכנים ומוציא אף שאול מכנים ומוציא והלא דברים ק"ו ומה רחם שמכניסין בו בחשאי מוציאין ממנו בקולי קולות שאול שמכניסין בו בקולי קולות אינו דין שמוציאין ממנו בקולי קולות מכאן תשובה לאומרים אין תחיית המתים מן התורה: תני ר' אושעיא קמיה דרבא [3]וכתבתם הכל בכתב אפילו צואות א"ל דאמר לך מני [ד]ר' יהודה היא דאמר גבי סוטה אלות כותב צואות אינו כותב והתם הוא דכתיב [4]וכתב את האלות האלה אבל הכא דכתיב וכתבתם אפי' צואות נמי אטו טעמיה דר' יהודה משום דכתיב וכתב [5]טעמיה דר' יהודה משום דכתיב אלות אלות אין צואות לא אצטריך סד"א נילף כתיבה כתיבה מהתם מה התם אלות אין צואות לא אף הכא נמי צואות לא כתב רחמנא וכתבתם אפי' צואות: תני רב עובדיה קמיה דרבא ולמדתם [2]שיהא למודך תם שיתן ריוח בין הדבקים עני רבא בתריה כגון [1]על לבבך על לבבכם בכל לבבך בכל לבבכם עשב בשדך ואבדתם מהרה הכנף פתיל אתכם מארץ א"ר חמא ברבי חנינא [2]כל הקורא ק"ש ומדקדק באותיותיה מצנגין לו גידהם שנאמר [5]בפרש שדי מלכים בה תשלג בצלמון אל תקרי בפרש אלא בפרש אל תקרי בצלמון אלא בצלמות: ואמר רבי חמא ברבי חנינא למה נסמכו אהלים

הוא. דמשמע מיעוטא הא לא כתיב מיעוטא הוה משמע כולה מלמא מוכתב והכא דליכא מיעוטא למה ליה לרבויינהו מוכתבתם: **בין הדבקים.** תיבות המדובקות זו בזו אם אינן מפריזין כשהתיבה השניה מתחלת באות שהתיבה שמלפניה נגמרת הוא קורא אותן שתי אותיות באות אחת אם אם אינו מתעסק ליתן ריוח ביניהן כדמפרש רבא: **בפרש שדי.** אם תפרש שדי ותבדיל תיבות של מלכות שמים מלכים בה תשלג [1]בצלמון המורה אשר בה מלכים ימלוכו תשלג ותצנן לך את אל המות: מהלים

מדסיפא ר' יהודה. דקתני ר' יהודה מכשיר בקטן: **ודילמא כולה ר' יהודה היא וחסורי מחסרא והכי קתני הכל כשרין לקרות אם המגילה חוץ מחש"ו.** והא דלמיתא והא דלמיתא: **בד"א.** דקטן לא בקטן אלא הגיע לחנוך אבל הגיע לחנוך אפי' לכתחלה שרי. הגיע לחנוך מצות כגון בן תשע וכן עשר כדאמרינן ביומא פרק בתרא (ד' פב.): **כמאי אוקימתא.** למתניתין דמגילה: **כר' יהודה.** ואשמעת לן דכי אמר ר' יהודה בק"ש יצא דיעבד קאמר ולא לכתחלה: **אלא הא דתני כו' תורם.** ואע"פ שהוא צריך לנרך ואין לחוש שומעת מני: **אלא מאי.** נעמת למימר דר' יהודה היא דק"ש אפי' לכתחלה קאמר כי היכי דמיקו הא דר' יהודה בריה דר' שמעון בן פזי אליבא והאי דאפליגו בדיעבד להודיעך כמו דר' יוסי: **אלא הא דתניא כו'.** מני: **לעולם ר' יהודה** (א) **אפי' לכתחלה מכשיר.** ודמגילה רבי יוסי היא ואפי' דיעבד נמי פסיל והא דתורם לכתחלה ר' יהודה והא דברכת המזון דרביה הוא דאמר ר' יהודה משום רבי אלעזר בן עזריה ואמאי ליתנא לכתחלה דמשמע אבל דיעבד יצא: **השתא דאתיא להכי.** דאשמעתן הא פלוגתא דר"מ: **אפי' תימא ר' יהודה.** דאמר בק"ש יצא דיעבד אין לכתחלה לא דפסלה ומתני' דמגילה לכתחלה היא דפסלה לחרש ור' יהודה היא והא דברכת המזון נמי ר' יהודה היא ודקא קשיא לן הא דר"י בריה דר' שמעון בן פזי מני ר"מ היא דמכשיר לכתחלה: **הלכה כר' יהודה.** דק"ש אלא השמיע לאזנו יצא: **הוא אמינא.** דר' יהודה לכתחלה נמי אמר והאי דאפליג דיעבד משום דרבי יוסי: **ואין לו תקנה.** אפילו בדיעבד: **בשאר מצות.** בכל הברכות: **פסול.** הסכת ושמע בדברי תורה כתיב דאמרי' בפ' הרואה (לקמן פג.) כתמו עלמכם על דברי תורה: **ולא דקדק.** שמגמגם: **הלכה דדברי שניהם להקל.** הלכה כר' יהודה אלא בעי שמיעה והלכה כר' יוסי אלא בעי דקדוק: **שאול ועוצר רחם.** פסוק הוא בספר משלי אלא אלא הנה לא תשבענה: **רחם מכנים.** הזרע ומוציא הולד: **שאול.** קבר: **שמכניסין בו בקולי קולות.** של בני ומספד: **וכתבתם.** שתהא כתיבה תמה ושלימה: **ואפילו צואות.** שבפרשה כגון וקשרתם וכתבתם אלה דברי כתפילין ומזוזות: **דאמר לך מני.** הא דאצטריך ליה קרא לרבות צואות לכתיבה: **רבי יהודה היא.** דשמעינן גבי כתיבת פרשת סוטה משום דלא כתיב ביה וכתבתם אלא וכתב דאמר אלות אין צואות לא כגון והשביע אותה הכהן ואמר הכהן דתנן (סוטה ד' יח.) רבי יהודה אומר כל עצמו אינו כותב אלא יתן ה' אותך ובאו המים המאררים וגו' ואינו כותב ואמרה האשה אמן אמן:

עין משפט נר מצוה

לא א מיי' פ"ב מהלכות ק"ש הלכה ח סמג עשין יח עור שו"ע או"ח סימן סב סעיף ג:
לב ב מיי' פ"ג מהלכות ברכות הלכה ז סמג עשין כו טוש"ע או"ח סימן קפה סעיף ב וסימן רי סעיף ג:
לג ג מיי' פ"ב מהלכות ק"ש הלכה ח ע סמג עשין יח טוש"ע או"ח סימן סא סעיף כ:
לד ד (מיי' שם) טור או"ח רי"ם מ' סב:

תורה אור השלם

1. וְדִבַּרְתָּ מֻשָּׁךְ וְהִכְּבַדְתָּ בְּדַרְכֶיךָ וְלֹא מָצָאתָ חֶפְצְךָ וְדַבֵּר דָּבָר: אָז תִּתְעַנַּג עַל יְהוָה וְהַרְכִּבְתִּיךָ עַל בָּמֳתֵי אָרֶץ וְהַאֲכַלְתִּיךָ נַחֲלַת יַעֲקֹב אָבִיךָ כִּי פִי יְהוָה דִּבֵּר: ישעיה נח יג-יד
2. לְעָלְוָתָהּ שְׁתֵּי בָּנוֹת הַב הַב שְׁלֹשׁ הֵנָּה לֹא תִשְׂבַּעְנָה אַרְבַּע לֹא אָמְרוּ הוֹן: שְׁאוֹל וְעֹצֶר רָחַם אֶרֶץ לֹא שָׂבְעָה מַיִם וְאֵשׁ לֹא אָמְרָה הוֹן: משלי ל טו-טז
3. וּכְתַבְתָּם עַל מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ: דברים ו ט
4. וְכָתַב אֶת הָאָלֹת הָאֵלֶּה הַכֹּהֵן בַּסֵּפֶר וּמָחָה אֶל מֵי הַמָּרִים: במדבר ה כג
5. בְּפָרֹשׁ שַׁדַּי מְלָכִים בָּהּ תִּשְׁלַג בְּצַלְמוֹן: תהלים סח טו

רבינו חננאל

תני רב עובדיה קמיה דרבא ולמדתם שיהא למודך תם שיתן ריוח בין הדבקים. ואע"ג דאם לא נתן ריוח בין הדבקים הללו יצא, ההא תנן קרא ולא דקדק באותיותיה יצא. מיהו עדיף טפי המדקדק, דהא אמר עלה מאן דקאמרי קרית שמע באותיותיה מצנגין לו גידהם. הא מילתא נמרא היא וקרא סימנא בעלמא הוא. פי', אפי' רשע שנתחייב ירידה בגיהנם אם יש בידו זכות זו שהיה קורא את שמע באותיותיה, מצנגין לו אור גיהנם ומרוחין לו מ(ו)שירי השריפה. וכורכין את שמע. קימא לן כר' יהודה דאמר לא שהיו כורכין שמע ישראל עם ואהבת את ירייי אלא לעולם מפסיקין היו. [אלא שלא היו] אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. ומאי כורכין דקתני דלא היו מפסיקין בדבר אחר בין שמע לואהבת את ירייי. ואגן מאי טעמא אמרי ליה, כי הא דדריש ר' שמעון בן פזי וייקרא יעקב אל בניו וגו', ולמד שביקש יעקב אבינו לגלות לבניו הקץ ונסתלקה השכינה הימנו, אמר דילמא חס ושלום פסול יש במיטתי, כאברהם שיצא ממנו ישמעאל וכיצחק שיצא ממנו עשו, והן פתחו כולם ואמרו שמע ישראל ירייי וגו', כיון ששמע להם כך פתח הוא ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. התקינו במקום שאין בו מינים אומרים בחשאי, ובמקום שיש בו מינים אומרים אותו בקול רם.

מסורת הש"ס

(א) [מגילה יט:]. (ב) [פירוקין מח. יומא קפ: יבמות ט. נימין מ. מיל מו: הוריות ח. וע' נימין עו.]. (ג) [מהרדרן לב. ד) [שוטה דף יח.]. (ה) [ע"ש בשוטה היטב]. (ו) [הגן הס שלא הפרדן ובפלאות כפ' ולאחתן ומנלאים כפרדן]. ז) [נכתרון ערך פרום ביאור הענין בתוספן אחר ע"ש]. ח) [כרב אלפס שלפנינו ליתא אלא הן דאיין של מזכרו כפס הירושלמי אמנם הרא"ש וכמוהר פירון אם ליתא כל זה וכתב הרי"ב ס"כ"ב ר"ה יוצה בספר הירוחה ע"ש].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לעולם ר' יהודה היא ואפילו:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה כין כו' וכן נרך כו'. כ"ב יהוס':

מוסף תוספות

א. בתוס' ד"ה הוסיף, ומתניא נמי מתני' סתמא אליביה.

מוסף רש"י

הא כדאיתא והא כדאיתא. תרם לכתמילה ושוטה אפילו כדיעבד (מגילה יט:). אלא הא דתני כר' תורם. ואע"פ שהוא נרך לנרך ואין לחוש שומעת הכרכה שהא מוציא שמעון (שם). וכי מה ענין שאול אצל רחם. למה נסמכו הני אהדדי (מנחות לג:). אף שאול מכנים ומוציא. לתחית המתים (שם). שאול שמכניסין בו בקולי קולות. נגמי גדול קוכרין אם המת (שם). שמוציאין ממנו בקולי קולות. שעתחר יתקע בשופר גדול (שם).

רב ניסים גאון

תני ר' (ראשיה) [אושעיא] קמיה דרבא וכתבתם הכל בכתב ואפי' צואות נמי אמר ליה דאמר לך מני ר' יהודה היא דאמר גבי סוטה אלות כותב צואות אינו כותב. עיקר דבריו של ר' יהודה במס' סוטה בפ' היה מביא את מנחתה (דף יז) בא לו לכתוב המגילה מאיזה מקום היה כותב ר' יהודה אומר כל עצמו לא היה כותב אלא יתן ה' אותך ובאו המים המאררים וגו' ואינו כותב ואמרה האשה אמן אמן:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com